

391. 99

11-27

14 FEB 2011

09 7/11/11

1008 837 44

660m

6

ՄԻԲԱՅԷԼ ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

2 JUN 2015 # 8

837-39 2-2

Լ-27 *այս*

Հ Ր Ա Բ Ո Ւ Խ

Դրամա 2 գործողութեամբ

1001
2506

1001
3

1001

Հրատարակութիւն
Տ Ի Կ. Ս. Դ Ի Լ Ա Ն Ե Ա Ն Ի

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԽՈՍՐՈՍԻՆԻ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԽՈՍՐՈՍԻՆԻ
7/27. 1922
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԽՈՍՐՈՍԻՆԻ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս
Տպարան «Պրոգրէս», Լօրիս-Մէլիքեան փողոց, № 1
1916

24 JUN 2013

42029

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿԱՌԱՅՈՒՄ

Մ Դ Ո Գ Ս Դ Բ

Настоящая пьеса, подъ заглавіемъ „Вулканъ“, соч.
М. Мануэльяна, разрѣшена Намѣстникомъ ЕГО ИМПЕ-
РАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА на Кавказѣ для пред-
ставленія на сценахъ края (Отзывъ Канцеляріи за
№ 1600—1915. 15 января 1915 года, гор. Тифлисъ.

Предсѣдатель Комитета (подпись).

ՍԻՐԵԼԻ ԵՂԲՕՐՍ, ՌՈՒԲԷՆ ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ես գիտեմ՝ ինչո՞ւ է աճապէս ոռնում պատուանիս
տակ շունը: Ես գիտեմ՝ ինչո՞ւ է բուն աճապէս Հարագու-
շակ ձայնով վայում: Ես գիտեմ՝ ինչո՞ւ փախաւ մեր
տանը մեծացած կատուն ու երկու օր է այլևս չի մըտ-
նում հիւանդ եղբօրս սենեակը:

Ես գիտեմ՝ որ այդ բոլորը Հարագուշակ հշտն-
ներ են:

Ես գիտեմ՝ վաղը լուսադէմին, երբ շունը կդադա-
րի ոռնալ, երբ բուն լսի՝ նա էլ կդադարի աճապէս
վախենալ մահից:

Երբ հողին յանձնենք՝ կատուն տուն կգառնայ,
շունը չի ոռնալ, բուի վույոցը էլ աճապէս Հարագուշակ
չի հնչիլ:

Ամեն ինչ կընթանայ իւր սովորական կարգով:
Արեւը կծագի, ինչպէս միշտ: Խոտ ու ծաղիկ առաջւայ
պէս կաճեն ու կծաղկեն: Սուսկը կարկաչելով կհոսի,
թարմութիւն տալով ծաղիկ ու խոտին: Գամին կսւսւայ
ծառերի տերեւների մէջ:

Հայելանման ծովը կփոթորկւի ու էլի կհնջի:

Լուսինը իւր կախարդիչ լոյսը կտարածի չորս
կողմը, ամեն ինչ, ամեն բան կապրի ու կժպտայ:

Կապրի մուկը, մողէսը, ճանճն ու ճպուռը:

Իսկ նա, որ աճապէս սիրում էր արեւը, երկինք ու

աստղեր, ծառ ու ծաղիկ, նա, որ ափսոսանքի չէր ուզում
մեռնել, որ ափսոսանքի սարսափում էր մահից՝ պառկած
կլինի գերեզմանում, որից ափսոսանքի վախենում էր:

Սիրելի Ռուբեն! Ես վախենում եմ, թե դու դժգոհ
մնաս, որ քո յիշատակը գրքիս հետ միասին թառամի:
Ես կուզեի քո յիշատակին մի բան թողնել, որ
անթառամ ու յաւէտ մնար:

Բայց եթե իմ գրքին վիճակուած է շուտ մոտա-
ցուել, ներիւր նւէրիս համար:

Մ Ի Շ Օ

1915 թ., 27 օգոստոսի
Թիֆլիս

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

Ռուբեն Սարգսեան

Յրիւրդ Քանանեան

Երւանդ Դուբինեան

Յրիւրդ Գալամեան

Փոքրիկ աղայ

Աղախին

Նամակաբեր

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՋԻՆ

Մի սենեակ ճաշակով զարդարեալ: Երկու դուռ: Միջին դուռը մուտքի դուռն է, իսկ ձախակողմեան դուռը տանում է նրա ննջարանը: Երկու պատուհան, սրունք նայում են դէպի փողոց: Դրասեղանի վրայ էլեքտրական լամպ կարմիր լուսամփոփով: Պատերին իւզաներկ նկարներ շրջանաւերում և առանց, պէյզաժներ և դիմանկարներ: Մի քանի արձաններ պատուհանների վրայ անկիւններում: Վազաներ թափած ծաղիկներով: Առաջին հայեացքից կարելի է գուշակել, որ գտնուում ևս նկարչի սենեակում: Մուրեքտ, ներկերի արկղ, վրձիւներ, մուրեքտի վրայ կիսատկար: Պատի տակ նկարներ առանց շրջանաւերի: Վարագոյր: Ռուբէն Սարգսեանը, նստած մուրեքտի առաջ, նկարում է ցնցոտիների մէջ փաթաթւած հազիւ 10 տարեկան մի տղայի, գունատ դէմքով, մեծ-մեծ, վախեցած աչքերով: Ոտարորիկ, սրունքները համարեալ մերկ: Ռուբէնը վեր է կենում, անցնում դէպի պատուհանը, էլի նստում, աշխատում է կենտրոնանալ, բայց ըստ երեւոյթին այդ նրան չի յաջողում: Անհանգիստ է, նեարդային: Վերջնականապէս ձգում է պոլիտրան և վրձիւները: Բոլոր ժամանակ ազան լուռ կանգնած է:

ՌՌԻԲԷՆ

(Մօտ 34 տարեկան, զրաւիչ դէմքով, հագնւած է ճաշակով: Մի ծխախոտ է կպչում և անցնում է դէպի պատուհանը, արմուկով յենում է պատուհանի փեղկին և լուռ նայում տարածութեան մէջ):

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

(Լուս կանգնած է նկարեւոր զիրքում): Ես գնամ: Ես գնամ:

ՌՈՒԲԷՆ

(Կարծես մոռացել էր տղայի ներկայութիւնը, ցնցում է): Ներքիւր, Ես բողբոլիւն մոռացայ... Այո, այո, դու կարող ես գնալ: Այսօր բաւական է: Մուլթը արդէն ընկնում է:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

Վաղը էլի՞ գամ:

ՌՈՒԲԷՆ

Վաղը... ոչ, վաղը հարկաւոր չէ: Վաղը ես տանը չեմ լինելու:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

(Ուզում է գնալ):

ՌՈՒԲԷՆ

Սպասիր: (Գրպանից փող է հանում): Աս քեզ:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

(Մօտենում է և վերցնում): Շնորհակալ եմ:

ՌՈՒԲԷՆ

Երբ էլի հարկաւոր լինի՞ ես կասեմ, կամ թէ չէ՞ վաղը մտիւր, կասեմ՝ երբ գաս: Կարող ես:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

Ինչո՞ւ չէ: Փամը քանիսի՞ն գամ:

ՌՈՒԲԷՆ

Կէս օրին մօտ: Լաւ:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

Լաւ: (Ուզում է գնալ):

ՌՈՒԲԷՆ

Էլի տաք բան չես հագել. չէ՞ որ հիմայ ունես:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

Այսօր տաք է: Զեր աւածը մայրիկս ծախեց: Ասում է՝ ափսոս է: Կը ծախեմ և այդ փողերով քեզ համար էլ, քրոջդ համար էլ կը կարեմ:

ՌՈՒԲԷՆ

Մայրիկիդ ասա, թէ ես ասացի, որ այլ ևս ամառ չէ, կը մըսէք և կը հիւանդանաք, եթէ այդպէս մերկ ման դար: Թող շուտ կարի:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

Յետոյ ասում է՝ լաւ շորեր որ հագնենք՝ էլ ողորմութիւն չեն տայ:

ՌՈՒԲԷՆ

Դու ասա, ինչ քեզ ասացի:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

Լաւ, կասեմ: (Գնում է):

(Կամաց-կամաց սկսում է միմեկ: Ռուբէնը զանգահարում է և հասում գրասեղանի մօտ գլուխը ձեռներէ մէջ):

ԱՂԱՆԻՆ

(Մտնում է): Զանգահարեցի՞ք:

ՌՈՒԲԷՆ

(Բարձրացնելով գլուխը): Դուք չգիտեցիք նրա գէմքը...

Ինչպիսի՞ մարդ էր:

ԱՂԱՆԻՆ

Նա այնպէս արագ հարցրեց ու դնաց, որ ես

«չինչ չը կարողացայ տեսնել: Նիհար ակ-
նոցներով...»

ՌՈՒԲԷՆ

Ընդհանրապես սովորութիւն արէք ազգանուն-
ները հարցնել:

ԱՂԱԽԻՆ

(Ղատում է լամպը և ուզում է դնալ):

ՌՈՒԲԷՆ

(Զանգ): Կարծեմ զանգն է:

ԱՂԱԽԻՆ

Այո: (Գնում է):

ՌՈՒԲԷՆ

(Անհամբեր, նեարդային սպասում է, աշխատում է հանգիստ լի-
նել, բայց այդ նրան չի յաջողւում, մի քայլ է անում դե-
պի դուռը, ու էլի կանգնում չը կարողանալով որոշել,
առաջ գնալ, թէ չէ, այդ բոլորին դուռը անհամարձակ բաղ-
խում են, նա արագ մօտենում է և բաց անում ու, տեսնելով
շեմքի վրայ ոչ նրան, ում սպասում էր, զարմացած մի քա-
նի քայլ ետ-ետ է անում):

ԵՐԻԱՆԴ ԴՈՒԲԵՆԱՆ

(Նիհար, հիւանդոտ արտաքինով, աչքերին ակնոցներ, փոքրիկ
մօրուք, մօտ 30 տարեկան, ամառային վերաբլուտ): Ներեցէք:

ՌՈՒԲԷՆ

(Սթափւելով): Խնդրեմ մօտէք:

ԵՐԻԱՆԴ

Այսօր ես մի անգամ էլ եմ եկել ձեզ մօտ: Դուք
տանը չէիք:

ՌՈՒԲԷՆ

Ա... ուրեմն դուք էք հարցրել: Ես երկար մտա-

ծում էի, թէ ով կարող է լինել... Համեցէք:
(Արագ անցնում է դէպի գրասեղանը):
ԵՐԻԱՆԴ

Ես ձեզ խանդարեցի:

ՌՈՒԲԷՆ

Ոչ, ամենեւին... Նստեցէք:

ԵՐԻԱՆԴ

(Նստում է մի պահ լուռ, հայելով մուրեքի վրայի նկարին):

Այդ սյն փոքրիկ տղան է, որ նոր ձեւ մօ-
տից դուրս եկաւ:

ՌՈՒԲԷՆ

Այո:

ԵՐԻԱՆԴ

(Ոտի ելնելով): Դուք թո՛ղ կը տաք:

ՌՈՒԲԷՆ

Դեռ վերջացած չէ:

ԵՐԻԱՆԴ

(Ծի քանի վայրկեան լուռ դիտում է): Ես նրան յաճախ

հանդիպում եմ փողոցում... շատ նման է:

(Նորից նստում է առաջւայ տեղը և կարծես չգիտէ ինչպէս
սկսել): Դուք, երևի, զարմանում եք, որ ես

եկել եմ ձեզ մօտ:

ՌՈՒԲԷՆ

Խոստովանում եմ: Դուք վաղուց է, որ դադա-
րել էք ինձ մօտ լինելուց:

ԵՐԻԱՆԴ

Այո, վաղուց: (Զեղքով խոսնում է մաղերը, կարծես աշխա-
տելով յիշողութեան մէջ մի բան վերականգնել):

ՌՈՒԲԷՆ

Այժմ, երևի, մի շատ կարևոր գործ ստիպել է
ձեզ ինձ մօտ գալ:

ԵՐԻԱՆԴ

Ոչ, ոչ: Հէնց այնպէս: Ես շատ անգամ եմ ու-
ղեցել գալ, բայց... Այն ժամանակ ինձ
թուում էր, թէ դուք խլեցիք նրան ինձնից,
և ես ձեզ ատում, արհամարհում էի: Բայց,
գնալով, ես զգացի իմ սխալը: Այս երեք տար-
ւայ ընթացքում ես այնքան եմ մտածել և
հասել այն եզրակացութեան, որ դուք մե-
ղաւոր չէիք, որ այդ զգացմունքը, որին
սէր ենք անւանում, մեր կամքից, խելքից
անկախ է գործում... Դէ հօ չի՞ կարելի
հրամայել սրտին սիրել նրան կամ ատել
այս մէկին: Գիտէ՞ք, տարօրինակ է. բնակա-
նաբար ես պէտք է ատեմ ձեզ, ինչպէս մի
ախոյեանի, որից ես յաղթւած եմ: Բայց,
երևակայեցէք, դէպի ձեզ ես ոչ մի ատե-
լութիւն չեմ զգում, Մենք նրա հետ շատ
յաճախ ենք խօսում ձեր մասին:

(Լուս թիւն):

ՌՈՒԲԷՆ

Ձեք ծխում: (Ծխախոտ է առաջարկում):

ԵՐԻԱՆԴ

(Վերցնելով) Շնորհակալ եմ:

(Երկուսն էլ մի պահ լուռ ծխում են):
ՌՈՒԲԷՆ

(Աշխատելով ընդհատել լուս թիւնը): Դուք այժմ ոչինչ չէ՞ք
գրում:

ԵՐԻԱՆԴ

Ոչինչ:

ՌՈՒԲԷՆ

Ինչո՞ւ: Դուք շնորհքից դուրի չէ՞ք:

ԵՐԻԱՆԴ

Բայց դուք յիշում էք, ինչպէս ոչնչացրիք իմ
«Թառամած ծաղիկները» ձեր քննադատու-
թեամբ:

ՌՈՒԲԷՆ

Դա դեռ չի նշանակում, թէ պէտք է մի կողմ
հետեւ գրիչը:

ԵՐԻԱՆԴ

Ոչ, ի հարկէ ոչ: Ես այնպէս... երբեմն գրում
եմ, բայց դրանով ապրել չի կարելի: Մի
բանի օր առաջ ես մի փոքրիկ բան կար-
դացի Աստղիկին, նա շատ գոհ մնաց, չը-
գիտեմ՝ գուցէ ուզեց ինձ խրախուսել... Նա
ինձ չի սիրում, բայց, երևի, խղճում է և...
Ես նորից կսկսեմ աշխատել, զգում եմ, որ
նորից արիւնս սկսում է եռալ երակներիս
մէջ: Այն ժամանակ ես ինձ այնպէս դժ-
բաղդ էի զգում, որ ոչ մի բան աչքիս չէր
գալիս:

ՌՈՒԲԷՆ

(Մի փոքր լուսթիւնից յետոյ): Գուք նրան շատ էիք սիրում:

ԵՐԻԱՆԴ

Ես այժմ էլ սիրում եմ նրան: Ի՛նչ անենք, որ նա ինձ չի սիրում: Երբ ես իմացայ, որ նա ինձ երբէք, երբէք չի կարող սիրել և ձեզ է սիրում, ինձ թւաց, որ ես այլևս ոչինչ չունեմ անելու այս աշխարհում: Ձը գիտեմ՝ ինչպէս եղաւ, որ մնացի ապրելու... Բայց այժմ ես բոլորովին այլ կերպ եմ մտածում: Ինձ չի էլ հետաքրքրում, սիրո՞ւմ է թէ չէ: Բաւական է, որ ես սիրում եմ և երջանիկ եմ, որ երբեմն կարողանում եմ տեսնել և խօսել: Եւ, իսկապէս, դժւար էլ է ինձ սիրել:

ՌՈՒԲԷՆ

Ինչո՞ւ էք այդպէս կարծում:

ԵՐԻԱՆԴ

Մինչև այժմ դեռ ոչ մի կին ինձ չէ սիրել: 30 տարեկան եմ:

ՌՈՒԲԷՆ

Գուք չափազանց համեստ էք:

ԵՐԻԱՆԴ

Ոչ, հաւատացէ՛ք, ոչ: Գուցէ դուք կարծում էք, որ ես անկեղծ չեմ:

ՌՈՒԲԷՆ

Գուք ի՛նչ գիտէք, դուցէ սիրե՞լ են:

ԵՐԻԱՆԴ

(Կարճ ծիծաղ): Գուցէ, բայց ինձ համար մնացել է անյայտ:

ՌՈՒԲԷՆ

Նա շատ անգամ է խօսել ձեր մասին: Նա այնպէս յարգում, գնահատում է ձեզ:

ԵՐԻԱՆԴ

(Լուսթիւնից յետոյ): Գուք գիտէ՛ք, որ բաղդը ձեզ շատ է շոյում: Գուցէ դուք այդ լաւ չէք գիտակցում: Մարդիկ, երբ բաղդաւոր են, այդ չին զգում, կարծում են, որ կեսնքը պարտական է և իւր պարտքն է վճարում: Միայն կորցնելուց յետոյ են զգում: Գուք պինդ-պինդ բռնեցէ՛ք նրա փեշերէց: Նա արժանի է թագուհի լինելու... Եթէ ես լի-նէի ձեր տեղը... Եթէ նա կարողանար տալ մի հարիւրերորդը այն սիրուց, որ ձեզ է սլառեցնում... Եթէ...

ՌՈՒԲԷՆ

(Անհանգիստ ետ ու առաջ է քայլում, երբեմն մօտենում է պատուհանին—Լուսթիւն):

ԵՐԻԱՆԴ

Ես ձեզ չեմ խանդարում:

ՌՌԻԲԷՆ

Ոչ, խնդրեմ:

ԵՐԻԱՆԴ

Դուք շատ անհանգիստ էք: Դուք մարդու էք սպասում:

ՌՌԻԲԷՆ

Այո:

ԵՐԻԱՆԴ

(Ոտքի ելնելով) Ես ձեզ չեմ խանդարի:

ՌՌԻԲԷՆ

Ոչ, ոչ, մնացեք, մնացեք: Նա դեռ չըկայ: Թուք եք, ես շատ ուրախ եմ, որ դուք եկաք: Ես ինձ այնպես մեղաւոր եմ դուրս ձեռք առաջ: Ես մի քանի անգամ ուզեցել եմ մօտենալ ձեզ, բայց...

ԵՐԻԱՆԴ

Ի՞նչ էք ասում: Ինչո՞վ էք դուք մեղաւոր: Դուք մեղաւոր էք, որ դուք սիրում էք և սիրւած էք: Դուք երջանիկ էք, էլ ինչ էք ուզում: Երբեմն ինձ թւում է, որ նա երկնքից է լիջել: Նա նման չէ ձեզ, մահաւորացուներին: Նրա մէջ ինչ որ մի բան կայ, որը չը կայ միւս աշխարհի մէջ:

ՌՌԻԲԷՆ

(Այլալուծ) Այո, այո, նա անչափ բարի է:

ԵՐԻԱՆԴ

Գիտե՞ք, բացի այն, որ ես ուզում էի դալ ձեզ

մօտ, ևս մի ալ սխառտու էլ ունէի ձեզ մօտ դալու:

ՌՌԻԲԷՆ

Ասացեք:

ԵՐԻԱՆԴ

Երէկ ես նրանց մօտ էի: Ինձ ասացին, թէ նա մի շարաթով զնացել է մի ինչ որ ընկերութեւ մօտ, որը հիւանդ է: Ինձ թւում է, թէ դա հնարած է: Ի՞նչ հիւանդ ընկերութիւն: Վերջին ժամանակները նա այնպէս լուռացել էր, մտալ: Ես վախեցում եմ, դուք ոչինչ չգիտե՞ք:

ՌՌԻԲԷՆ

Ոչինչ, Միթէ նա զնացել է. ևս նրան վաղուց է չեմ տեսել:

ԵՐԻԱՆԴ

Վաղուց: Ուրեմն՝ դուք ամեն օր չէք հանդիպում: Տարօրինակ է:

ՌՌԻԲԷՆ

Ինչո՞ւ է տարօրինակ: Ես շատ զբաղւած էի: Այս ամբողջ մասուկը ինձ այնպէս էր զբաղեցրել: Դուք նկատեցի՞ք, ինչպիսի վշտոտ հայեացք ունի նա, այդ 10 տարեկան տղան:

ԵՐԻԱՆԴ

(Հետեւելով իւր մարերին) Ես կալածում էի, որ զուք զուցէ մի բան իմանաք, բայց զուք էլ ոչինչ չզեղեցէ:

ՌՈՒԲԷՆ

Դժբաղդաբար՝ ես էլ ոչինչ չը գիտեմ:

ԵՐԻԱՆԴ

Այո, դժբաղդաբար: Երեւի՝ հա ստիպուած է եղել շատ հապճեպով ճանապարհ ընկնել, որ չի էլ կարողացել անգամ ձեզ մօտ գալ: Հա, զուք չէ՞ք հանդիպել օրիորդ Գայամեանին:

ՌՈՒԲԷՆ

Չորս օր առաջ:

ԵՐԻԱՆԴ

Նա, երեւի, ամեն բան կ'իմանայ: Չզիտէ՞ք նրա հասցէն:

ՌՈՒԲԷՆ

Գիտեմ՝ որտեղ է ապրում, բայց փոփոյի անունը մոռացել եմ:

ԵՐԻԱՆԴ

Ամուսն: Կարելի էր նրանից ամեն բան իմանալ:

ՌՈՒԲԷՆ

Բայց չէ՞ որ գիտէք որ այս քաղաքում չէ... էլ ի՞նչ էք ուզում իմանալ:

ԵՐԻԱՆԴ

Այո, ի հարկէ, յիմաբուծիւն է:
(Զանդ):

ՌՈՒԲԷՆ

(Յնչոււմ է):

ԵՐԻԱՆԴ

Զանգահարեցին, երեւի, ձեր սպասած հիւրն է:
Ներեցէք: (Դուռն է գէպի դուրս, կրկին վերադառնալով):
Յոհսու թիւն:

ՌՈՒԲԷՆ

Իդուր էք անհանգստանում:

ԵՐԻԱՆԴ

Այո, ի հարկէ, ի՞նչ կարող է պատահել: Ինչ որ մի վատ նախազգացում: Վերջերս հա այնպէս տխուր էր, յուսահատւած... (Դուռն է ու դռնեւում հանդիպում Գայամեանին): Օրիորդ Գայամեան, սրբան ուրախ եմ: Մենք հէնց նոր ձեր մասին էինք խօսում, և ես զնում էի ձեզ փնտրելու:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

(Միջհասակ, զրաւիչ, բայց ոչ գեղեցիկ, սեահեր, մօտ 27 տարեկան): Ի՞նչ կայ որ...:

ԵՐԻԱՆԴ

Ասացէք, զուք ոչինչ չգիտէք օրիորդ Աստղիկից:
ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Գիտեմ:

ԵՐԻԱՆԴ

Ի՞նչ:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Գնացել է մի ընկերուհու մօտ, որը հիւանդ է:

ԵՐԻԱՆԴ

Դուք հաստատ գիտեք:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ի՞նչ տարօրինակ մարդ էք: Ի հարկէ հաստատ,
ի՞նչ կայ որ:

ԵՐԻԱՆԴ

Ոչինչ: Ես այնպէս... անհանդիստ եմ: Ես ել չը
գիտեմ ինչու: Յիմարութիւն: Շնորհակալ
եմ: Դէ, ես ձեզ չեմ խանդարէլ: (Գնում է):

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

(Նրա հանդէպ) Խեղճ աղայ... (Ռուբէնին) ինչպէ՞ս է եղել,
որ նա ձեզ մօտ է եկել:

ՌՈՒԲԷՆ

(Լուս, դռնոտ կանգնած է, կարծես սպասում է մի չափ լուրը...
սեղ-)

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ներեցէք, ես մի քիչ ուշացայ: (Նստելով) Այնպէ՞ս
յոզնած եմ:

ՌՈՒԲԷՆ

Հանեցէք ձեր վերարկուն:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ես շուտով պիտի գնամ: (Նայում է ուղիղ Ռուբէնի աչ-
քերէն, նա խուսափում է այդ հայեացքից: Մի քանի վայր-
կեան երկունք էլ լուս են, կարծես չիմանալով ինչից սկսել):

ՌՈՒԲԷՆ

(Վախենալով հարցնել): Ի՞նչպէ՞ս է:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Տաքութիւնը աւելացել է:

ՌՈՒԲԷՆ

Այո՞ (կարծես չը հասկանալով):

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Այո:

ՌՈՒԲԷՆ

Ի՞նչ է տալիս բժիշկը:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Վատնորդ դեռ անցած չէ: Վախենում է արեան
վարակելուց և յետոյ...

ՌՈՒԲԷՆ

(Վախեցած): Ի՞նչ:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Նա այնպէս թուրակացմ է:

ՌՈՒԲԷՆ

Նա մենակ է, և՛ կայ մօտը:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ոչ, մօտը միշտ մի կին է նստած:

(Լսութիւն):

ՌՌԻԲԷՆ

Նս... ես ուղում եմ նրան տեսնել:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Այդ անկարելի է:

ՌՌԻԲԷՆ

Ինչո՞ւ:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Բժիշկը արգելել է: Նրան չի կարելի յուզել: Իսկ յետոյ դուք պէտք է... Նա պէտք է ընդմիջա մոռանայ ձեզ: Դուք շատ վատ էք վարւել նրա հետ:

ՌՌԻԲԷՆ

(Ղուռ է):

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Այո, վատ: Դուք չը պէտք է այդտեղ հասցնէիք այդ թշուառ. խելքը կորցրած աղջկանը, որը այդչափ սիրում էր ձեզ:

ՌՌԻԲԷՆ

Նա առաջարկեցի ամուսնանալ: Նա նրան ծնկաչոք թախանձեցի չանել այդ քայլը... նա չուզեց:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ի հարկէ: Ստիպւած էիք ամուսնանալ: Ամուսնանալ ձեր մեղքերը քաւելու համար... ամուսնանալ նրա հետ, իսկ սիրել մի ուրիշին:

ՌՌԻԲԷՆ

Նա երբէք չեմ ստել: Նա գիտէր, որ ես սիրում եմ ուրիշին:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ձեք սիրել: Սիրում էիք ուրիշին, բայց չը հրաժարեցիք վերցնել նրան, զժբաղդացնել... Դա շատ է սատր և զզուելի:

ՌՌԻԲԷՆ

(Աշխատելով արդարանալ): Կան բոսկենիք...

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

(Վրդովւած): Ի՞նչ բոսկենիք... չէ՞ որ դուք մարդ էք...

(Արհամարհանքով) Ընտրութեան պատկը: Ձե՞ որ դուք մարդ էք և ոչ անասուն: Ինչո՞ւ մենք պէտք է տարբերւինք անասուններից: Նա խելագարի պէս սիրում էր, սիրում էր միջին ինքնամոռացու մը, նա կարող էր շատ յիմարութիւններ տնել, նա խելքը վերջնապէս կորցրել էր: Նա ինքն էլ չը գիտէր իր արածը: Իսկ դուք, դուք չէ՞ որ չէիք սիրում և կարող էիք աւելի հեռաւոր, աւելի լուրջ լինել: Բայց ոչ, աղամարդու ստոր ինստինկտներ, զզուելի անախտութիւն, մի յաղթանակով աւելի... (Ձայլոյթով). Թողէք... Թողէք, գոնէ մի աշխատիք ար-

դարձանալ: Լուէք, եթէ անկարող էք աւելի
խելօք բան աւել:

ՌՈՒԲԵՆ

Հաւատացէք, որ դուք սխալուում էք: Դուք չափազանց վատ կարծիքի էք իմ մասին: Ես էլ չը գիտեմ ինչպէս եղաւ: Իմ գիտակցութիւնից անկախ երեք տարի է, որ մենք ծանօթ ենք, և այդ տարիները ես շարունակ աշխատել եմ թօթափել վրայիցս այդ ծանր բեռը, որը ճնշում էր ինձ: Ես շարունակ հնարներ էի մտածում, որ ազատեմ նրան, բայց միջոց չէի գտնում: Ես անգոր էի այդ բոլոր սէրը մեղմել: Ես վախենում էի, ես չէի ուզում, որ տեղի ունենայ այն, ինչ որ...

ԳՍՅԱՄԵԱՆ

Ինչո՞ւ դուք միանգամից չը կտրեցիք այդ կապը:
Ինչո՞ւ թողիք մինչև այդտեղ հասնի:

ՌՈՒԲԵՆ

Ես վախենում էի, որ աւելի վատ կը լինի: Դուք նրան լաւ չէք ճանաչում: Նա ամեն բանի ընդունակ է: Երբ դեռ նոր էի ծանօթացել, այդ բոլորի վրայ ես հայտնում էի ինչպէս մի սովորական սիրտնային: Բայց երբ զգայի

որ նա շատ հեռու է գնացել, արգէն ուշ էր: Ես այլ ևս չկարողացայ ետ պահել նրան և այդ զգացմունքը աճում էր օր օրի վրայ ինչպէս մի առասպելական վիշապ: Այս երեք տարին նա տանջել է ինձ իւր սիրով, բայց ես ոչ մի կերպ ազատել չէի կարողանում: Ես խղճում էի, ափսոսում... Դուք չգիտէք... Դեռ ոչ մի կին այդպէս չի սիրել... Այդ սէրը աւելի հրաբուխի հման էր: Ես ոյժ չունէի այդ հրաբուխի ժայթքումը կասեցնելու: Երբեմն ինձ անկեղծ կերպով թւում էր, որ ես էլ սիրում եմ, ես աշխատում էի ինքս ինձ խաբել, բայց այդ շատ կարճատե էր, և բաւական էր, որ նա հեռանար ինձնից, որ զգայի իմ ինքնախաբէութիւնը: Դա սէր չէր, այլ մի բողբոջական բռնկում այդ ծով սիրոյ մօտ: Եւ այդ վայրկեանների ստեղծած մղձաւանջն է, որ այժմ ծանրացել է մեզ վրայ: Ես ամեն մի զոհաբերութեան պատրաստ եմ, որ չեղած համարեմ այն, ինչ եղել է: Բայց, զբժբողաբար՝ դա անկարելի է, անհնար... (կանգ լուծիւն): Ինչո՞ւ եմ ես մեղաւոր, որ չեմ կարողացել սիրել, որ սիրել եմ ուրիշին:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Այդ օձը... ամեն բանում նա է մեղաւոր:

ՌՈՒԲԷՆ

Խնդրում եմ, ի զուր չհայհոյենք անմեղ մարդկանց: Ինչո՞ւ է նա մեղաւոր: Թողնենք նրան հանդիսաւ: Անլծեցէք, հայհոյեցէք ինձ, բայց նրան իրաւունք չունիք վիրաւորելու: Նա ոչնչով մեղաւոր չէ:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Բաւական է, չը խօսենք ձեր սիրոյ մասին, — Աստուած նրա հետ: Բայց զուք զիտէք, թէ ինչ զրութիւն էք ստեղծել նրա համար: Իսկ մայրը... Եթէ այդ թշուառ կիւնը յանկարծ խմանայ, եթէ Աստուած չանէ մի դժբաղդուութիւն պատահի... ես խելագարւում եմ: Ես անկարող եմ սառնասիրա մտածել:

ՌՈՒԲԷՆ

(Ընկճած): Մայրը... բայց նա ոչինչ չը գիտէ, չէ:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ոչինչ: Նրան հաւատացրել են, որ ընկերուհում օտա է գնացել, որը հիւանդ է:

(Առաջին)

ՌՈՒԲԷՆ

(Ընկճած): Սովորեցրէք, ինչ անեմ:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ուշ է, անկարելի է ուղղել այն, ինչ որ արդէն կատարւել է:

ՌՈՒԲԷՆ

(Առաջինից յետոյ, յանկարծ) Տարէք ինձ նրա մօտ... Ազատւում եմ, միայն մի քանի բոլէով: Ես կաշխատեմ հանգիստ լինել, չը վրդովեմ նրան:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Անկարելի է:

ՌՈՒԲԷՆ

Դուք նախօրօք կը հաբցնէք նրան: Ես կը սպասեմ դուրսը... Նա գուցէ չի մերժի:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Նա կը մերժի... Նա չի ուզում ձեզ տեսնել: Ես այդ գիտեմ:

ՌՈՒԲԷՆ

Այո՞:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Այո: Ի՞նչ երեսով դուք պիտի գնաք նրա մօտ: Դա կատարեալ անմտութիւն կ'իյնի: Աւելորդ, անօգուտ, ի զուր յուզմունքներ: Ինչո՞ւ... ինչացո՞ւ են: Նրան հանգիստ է պէտք: Նա պէտք է աշխատի մոռանալ ձեզ: Նա պէտք է նոր կեանք սկսի, անգործ ու խա-

զապ: Գուցէ լաւ էք, որ աշտպէս եղաւ, մի
անգամից կը վերջանայ, ամեն ինչ, մի
անգամից:

ՌՈՒԲԵՆ

Ի՞նչ է ստում նա:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ի՞նչ պիտի ասի: Լալիս է, և եբբ ցաւերը մի քիչ
մեղմանում են, նա դադարում է ձեզ անի-
ծել: Խօսում է շարունակ ձեր մասին: Նա
գեռ ցնորում ի պէս սիրում է... նա չի
զղջում ոչ մի բանի համար և կարծես գոհ է,
որ յիշելու բան կունենայ: (Վեր է կենում):

ՌՈՒԲԵՆ

Դուք ուզում էք գնալ:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Այո, ժամանակ է:

ՌՈՒԲԵՆ

(Բռնում է նրա ձեռքը) Շնորհակալ եմ:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

(Յիշելով) Ի՞նչո՞ւ էր Երւանդը եկել ձեզ մօտ:

ՌՈՒԲԵՆ

Զգիւմ եմ... նա ձեզ տալ:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ահա մի մաքուր մաքուր, որը գերծ է ֆուտբոլի կեան-

քի ստեղծելի, դարձելի կեդարաց... Դժբաղդա-
րաբ՝ մեր կեանքում նա ծիծաղելի է: Ճան-
սութիւն:

ՌՈՒԲԵՆ

Ասաւ օտեան նորից կանցնէք, խնդրում եմ: Գու-
ցէ ձեզ նեղութիւն է, այն ժամանակ մի
սեղ նշանակէք, որ ևս ձեզ հանդիպեմ:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Այո... ասաւ օտեան ժամը... (մտածելով) 11-ին
թատրոնի մօտ:

ՌՈՒԲԵՆ

Շնորհակալ եմ: Դուք անշաղի բարի էք: (Մտածելով):
Մինչև վաղը ժամը 11-ը... Ես... զուցէ կա-
րող էք աւելի շուտ:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ոչ:

ՌՈՒԲԵՆ

Լաւ: Դուք անշաղի բարի էք, շնորհակալութիւն:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Ոչ, ևս միայն նրա ցանկութիւնն եմ կատարում:

ՌՈՒԲԵՆ

Ուրեմն նա յիշում է, չի անիծում:

ԳԱՅԱՄԵԱՆ

Յիշում է: Յանասութիւն:

ՌՈՒԲԷՆ

Հարցրէք, գուցէ հնարաւոր լինի մի քանի բու-
սկէով տեսնուել:

ԳԱՅԱՄԱՆ

Ցանսութիւն:

ՌՈՒԲԷՆ

(Ճանապարհ է գնում նրան ու վերադառնում, գունատ, յագնած,
կարծես մի ծանր բռնից յետոյ, մօտենում է լուսամտով
մօտի դահաւորակին եւ ընկնում է նրա վրայ գլուխը հո
ձգած, յանկարծ մի բան յիշելով, արագ վեր է կենում եւ
զանգահարում է. մի քիչ տնց մտնում է աղախինը): Եթէ
հարցնող լինի, ասացէք, որ տանը չեմ: (Դուռը
բաղում են, վախեցած): Ո՞վ է:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Պուսպուս:

ՌՈՒԲԷՆ

Աշխէն:

ԱՂԱԽԻՆ

(Ճանապարհ է տալիս ու գնում):

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Վայելչակազմը, շիկահեր, կապտաչիւս, մօտ 24 տարեկան նուրբ
աղջիկ, հագնած է մեծ ճաշակով): Ո՞վ էր այդ կինը:
Նա ձեզ մօտ էր:

ՌՈՒԲԷՆ

Ի՞նչ կին:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Մուտքի դռանը հանդիպեց: Նա այնպիսի ասե-
լութեամբ լի հայեացք ձգեց ինձ վրայ...
Ո՞վ է:

ՌՈՒԲԷՆ

Ծանօթ մի օրիորդ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ասա քո ծանօթ օրիորդներին, որ չը համար-
ձակւեն այդպիսի օձի աչքերով հայել մար-
դու վրայ:

ՌՈՒԲԷՆ

(Լուս համբուրում է ձեռքը):

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ինձ կատաղեցրեց այդ աղջիկը: Ես ամբողջ
եմ, որ չաղտաւեցի:

ՌՈՒԲԷՆ

Ու շատ լաւ արիւր: Արժէ՞ ու շաղկապութիւն դարձնել:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Դու սէտք է տեսնէիր նրա աչքերը: Ես ի՞նչ եմ
արել նրան: Ես չեմ էլ ճանաչում նրան:
(Յիշելով): Սպասիր, սպասիր, այո, այո, դա նա
է, ես յիշեցի: Սա նրա մօտ ընկերուհին է:
Սա էլ, երևի, կարծում է, որ ես քեզ խել
եմ նրանից: Ես չգիտեմ, ումնից եմ խել,
չգիտեմ խել եմ, թէ գողացել, միայն մի

բան զխանամ, որ սիրում եմ և մտադիր չեմ
 ոչ ոքի զիջել, լսում ես, ոչ ոքի: Եթէ նոյն
 լիակ հարկւր կեանք խորտակւի: (Ընկնում է նրա
 գլուխը):

ՌՈՒԲԷՆ

(Ուշքի գալով յանկարծ խլում է նրա գլուխը, անհաստատ քայլե-
 րով մօտենում և ընկնում է զանուրակի վրայ):

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ի՞նչ... Ի՞նչ է պատահել: Նորից նա... Ե: զարկել
 է թանապուհելու մեր երջանկութիւնը: Ի՞նչ
 է ուզում: Ե՞րբ, վերջապէս, պիտի դադարի
 հալածելուց: Վերջին ժամանակներս դու
 աշխատանքի փոխուել ես, ես ուղղակի չեմ ճա-
 նաչում քեզ: Ահ, ևնչպէս ճանաչեցիք ինձ
 այդ աղջիկը: Այդ յիմար պատմութիւնը:

ՌՈՒԲԷՆ

Նա շատ զժրադու է:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Յետոյ... Ես արհամարհում եմ մարդկանց, ո-
 րոնք ոչ կամք ունին, ոչ ինքնասիրութիւն:

ՌՈՒԲԷՆ

Ոչ, ոչ, դու նրան չես ճանաչում: Նա միայն
 սիրուց խենթացած մի թշուառ է:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Նեարդայնացած): Ե՞րբ, ե՞րբ եմք դադարելու մենք
 նրա մասին խօսելուց: Ե՞րբ է նրա յիշա-
 տակը ընդմիշտ անյետանալու մեր յիշողու-
 թիւնից: (Հայեացքը ընկնում է վաղաներից մէկի վրայ):
 Նա դադարէլ է ծաղիկներ ուղարկելուց:
 Սրանք արդէն թառամել են: (Մօտենալով):
 Զգուշի հոտ են արձակում... (Հանում է ծաղիկ-
 ները վաղայից և նետում յատակի վրայ ու զանգանարում):

ՌՈՒԲԷՆ

Ի՞նչ ես ուզում անել:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Անտանելի հոտ է կանգնած սենեակում այդ ծա-
 ղիկներից: Դիակի հոտ է գալիս դրանցից:
 (Ներս է մտնում աղաները):

ՌՈՒԲԷՆ

(Աղաները): Դէն ձգէք այդ ծաղիկները:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Վերցրէք բոլորը... Սրանք էլ... (ցոյց է տալիս միւս
 վաղաները): Տեսնում էք, թառամել են:

ԱՂԱՆԻՆ

(Հանում է վաղաներից, վերցնում է յատակի վրայի ծաղիկները և
 գուրս գնում):

(Հոտ թիւն):

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Մօտենալով և զրկելով նրա գլուխը): Ասա, դու ինձ սիրում ես:

ՌՈՒԲԷՆ

Ձե՞ որ դու այդ զիտես:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ես ուզում եմ նորից լսել, ինձ երբեմն թւում է, թէ դու նրան երբէք չես մոռանալ: Դու այժմ, երբ ինձ հետ ես, էլի շարունակ նրա մասին ես մտածում: Ես սկսում եմ լսանդել: Ինձ թւում է, որ դու մի բան շարունակ ամենայն զգուշութեամբ ինձանից ծածկում ես:

ՌՈՒԲԷՆ

(Վերցնելով նրա ձեռքը և շոյելով): Ոչինչ, ոչինչ... նա հիւանդ է և ահա բոլորը: Այդ աղջիկը եկել էր ինձ մօտ... նա ուզում է ինձ տեսնել: Բնականաբար՝ այդ աղբեց ինձ վրայ, եւ այժմ ես մի քիչ վատ եմ արամադրւած, կանցնի, ուշադրութիւն մի դարձնիլ... ես այնպէս խղճում եմ նրան:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ինչո՞ւ չես գնում նրան տեսնելու:

ՌՈՒԲԷՆ

(Չը պատասխանելով): Ես վախենում եմ, որ նա մի յիմարութիւն անի:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Նա սպառնացել է ինքնասպանութեամբ... Բրան-
ւօ, այդ հրաշալի է:

ՌՈՒԲԷՆ

Մ'չ, ո՛չ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Այո, ի հարկէ, և դու գունամուել ես: Ամեն բանում դու ես մեղաւոր: Դու չես կարողացել ժամանակին կանգնեցնել, դու թողել ես, որ աճի այդ զգացմունքը:

ՌՈՒԲԷՆ

Ես նրան երբէք յոյսեր չեմ տւել: Ես միայն սնկարող եմ եղել դուրս գալ այդ ծանրութեան տակից: Ես ոյժ չեմ ունեցել մեղմելու այդ մոլեգին, հուժկու սիրոյ թափը: ... Ես չեմ կարողացել խորտակել նրա սէրը... գուցէ և կեանքը:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Օ, ինչ մեծ-մեծ խօսքեր, լուր, դոնէ մի խօսիր: Տեսնում եմ, որ այդ աղջիկը, որ նոր դուրս եկաւ քո մօտից, կպիլ է քո սանաթի մենտալ զգացմունքներին, և դու հաւել ես:

ՌՈՒԲԷՆ

Աշխէն, դու չզիտես... մի հարցնիլ, ես ոչինչ

չեմ կարող ասել: Երբեմն ինձ թւում է, որ
ես խելագարւում եմ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Դու ինձ վախեցնում ես: Ասա, ի՞նչ կայ:

ՌՈՒԲԷՆ

Մի հարցնիլ, ոչինչ մի հարցնիլ: Եթէ նա մեռ-
նի... եթէ մեռնի, ես չգիտեմ, թէ ի՞նչ կա-
նեմ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Շատ պարզ է՝ դու էլ քեզ կը սպանես, ես էլ
ինձ, այդպէս մի ամբողջ զբամա... Դու կա-
տարեալ երեխայ ես: Չեմ սիրում տեսնել
քեզ այդպէս թոյլ, ողորմելի: Գլուխդ բար-
ձր արծւի պէս, հպարտ արծւի պէս, որը
նայում է ջինջ, կապոյտ եթերից ցածում՝
վխտացող մարդուկներին: Եկ ինձ մօտ, մի-
թէ իմ սէրը չէ կարող մոռացնել այդ խեղճ
աղջկան իւր վռժրիկ վշտերով և տանջանք-
ներով: Այդպէս, գիր գլուխդ կրծքիս... Լռի՛ր,
ես կը շոյեմ գլուխդ... քնի՛ր, քնի՛ր:

ՌՈՒԲԷՆ

(Մի ձեռքով զրկում է նրա իրանը, գլուխը նրա կրծքին, աչքերը
խուփ):

Օրիորդ Քանանեանը հանդարտ շոյում է նրա գլուխը: Մի քանի
վայրկեան լուռ:

Յանկարծ ընկնում է ծնկաչոք նրա առաջ, գլուխը թաղցնում նրա
գոգուս և զսպուած հեկեկում):

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ռուբէն, Ռուբէն, ի՞նչ պատահեց, հանգստացիր,
սիրելիս: Ասա՛ ի՞նչն է քեզ այդպէս տան-
ջում: Դու գաղտնիքներ չպէտք է ունենաս
ինձանից:

(Լուռ լինելով):

Չես ուզում, լաւ, մի ուրիշ անգամ: Դէ, դէ,
հանգստացիր, հանգստացիր, իմ խեղճ ման-
կիկ, ոչինչ մի ասիլ, ինձ ոչինչ հարկաւոր
չէ, հանգստացիր:

ՌՈՒԲԷՆ

(Խեղդած ձայնով): Ասա, ի՞նչպէս ազատւեմ այս
ճնշող կոշմարից: Այդ ուրւականից... Ի՞նչ
ես ուզում ինձանից: Ինչո՞ւ ես տանջում:
Ես անկարող եմ տանել այս տանջանքնե-
րը: Ես կորցնում եմ միտքս: Եթէ նա մեռ-
նի... եթէ նրան մի բան պատահի...

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Հանգստացիր, նա չի մեռնիլ: Դա մի զգւելի
սպառնալիք է: Բաւական է, էլ չխօսես...
Ա՛յ, այդպէս լուռ, քնիր, բալաս... քնիր... ա՛յ,
ես քեզ համար հէքիաթներ կասեմ, ոսկէ
հէքիաթներ... քնիր... քնիր...

(Վաղարշոյը կամաց իջնում է):

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ Բ.

Նոյն սենեակը: Ժամը 12-ից անց է: Միւս օրը:

(Ներսէս է մտնում օրիորդ Բանանեանը, աղախինը մնում է դռնէն դուրս):

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Վաղճկ է գնացել:

ԱՂԱԽԻՆ

Ժամը 10-ին մօտ էր:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ոչինչ չի տեսել:

ԱՂԱԽԻՆ

Ոչինչ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Առաջ կանգնելով): Այժմ ժամը քանի՞սն է:

ԱՂԱԽԻՆ

Իսկոյն: (Բացում է հարեան սենեակի դուռը և նայում սեղանի նստան ժամացոյցին): 12-ից քառօրդ անց:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Էա, ես կը սպասեմ:

(Աղախինը գնում է:

Հանում է զլիտարէն ու վերադառնալով, ձգում մօտիկ մի աթոռի վրայ մտածկոտ մօտենում է լուսամուտին և մի քանի վայրկեան լուռ նայում դուրսը:

Քիչ անց դուռը կխտրացում է, և երևում է փոքրիկ տղայի քրտնալիկը):

Ո՞վ է:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

Ես:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Դճւ ես, փոքրիկ, ի՞նչ ես ուզում:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

(Առաջ գալով): Ասել է որ գամ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Նա տանը չէ: (Առաջին): Դու ուզում ես սպասել:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

Շուտ կը գայ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Չգիտեմ:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

Ես յետոյ կը կին կգամ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ինչպէս կուզես:

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂԱՅ

(Գնում է:

Նրա գնալուց յետոյ օրիորդը անցնում է դէպի դրասեղանը, մի գիրք է վերցնում և թերթիկով մօտենում է գահաւորակին ու ընկնում գլուխը ետ ձգած, աչքերը փակ, գիրքը ձեռքին, մնում է այդ դրութեան մէջ: Մինչև զանգի ձայնից ցնցւում է ու սթափւում, բայց մնում է տեղում նստած: Մի քիչ անց մանամ է Ռաբէնը, գունատ, նեարդային և չփութած):

ՌԱԲԷՆ

(Հանկուժ վերադառնալով): Շուտ ուշացայ: Շուտ սպասեցիր:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Մօտենում է նրան, բռնում է ձեռքը և անթարթ նայում ուղիղ նրա աչքերին):

ՌՈՒԲԷՆ

(Վախեցած ու շփոթւած): Ինչո՞ւ ես այդպէս նայում:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Քեզ ի՞նչ է պատահել, երեսիդ գոյն չկայ, ինչո՞ւ ես այդպէս այլայլւած:

ՌՈՒԲԷՆ

(Աշխատելով անտարբեր լինել և ժպտալ): Ոչինչ, բայց ի՞նչ կարող է պատահել:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Որտե՞ղ էիր:

ՌՈՒԲԷՆ

Ժամադիր էի մէկի հետ: Նա ինձ ստիպեց շատ երկար սպասել ու չեկաւ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ո՞ւմ, ո՞ւմ հետ էիր ժամադիր:

ՌՈՒԲԷՆ

Աշխէն, Թո՛ղ, միթէ միևնոյն չէ, թէ ո՞ւմ հետ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ես քեզ չեմ ճանաչում այս վերջին օրերը: Աշխատում եմ թափանցել քո հոգու խորքը, բայց այնտեղ ամեն ինչ մշուշով է պատած: Ես զգում, տեսնում եմ, որ, ինձնից

զաղանի, մի բան է կատարւում քո մէջ: Երէկ, երբ ես քեզ հետ էի, դու շատ բան ասացիր, բայց ես ոչինչ չհասկացայ: Իսկ երբ բաժանւեցի քեզանից, երբ մենակ մնացի իմ սենեակում ինքս ինձ հետ, ամբողջ գիշերը ես չեմ կարողացել քնել: Կասա՞ր, վախ քո մասին... Դու պէտք է ասես, ի՞նչ է պատահել:

ՌՈՒԲԷՆ

Աշխէն, դու իրաւունք չունես կասկածելու... Ես քեզ այնքան, այնքան եմ սիրում, որ... ան... (Անցաւ):

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ի՞նչ, ինչո՞ւ հառաչեցիր:

ՌՈՒԲԷՆ

Այնքան, որ էլ ուրիշ ոչինչ, ոչ ոք ոչ մի բան այլ ես ինձ չի զբաղեցնում: Միայն մի հաւատալիք, մի աստածութիւն ունիմ, և այդ դու ես:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Դու ինձ պէտք է ասես բոլորը:

ՌՈՒԲԷՆ

Ի՞նչ, ի՞նչ ես ուզում իմանալ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ձգիտեմ: Բայց գիտեմ, որ մի բան կայ, մի շատ վատ բան, որը պիտի գայ, ջախջախի իմ երջանկութիւնը, ամեն բան, ես վախեցում եմ, ես դողում եմ... այդ աղջիկը... բո աղջիկը... ես նրան ատում, ատում եմ սրտիս ամբողջ կարողութեամբ:

ՌՈՒԲԷՆ

Նա այնքան դժբաղդ է: Նրան խղճալ է պէտք և ոչ ատել: Ես շատ բան կտայի, որ կարողանայի գէթ մասամբ մեղմել նրա տանջանքները:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ի՞նչ է նշանակում այդ: Մի լուրջ բան կայ, որ ծածկում ես ինձանից:

ՌՈՒԲԷՆ

Այո, կայ... մի հարցնիլ: Ես անկարող եմ ասել... Ես իրաւունք չունիմ: Գուցէ յետոյ, սպաւապում... երբ...

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Մտածելու, լուրջ ինչից յետոյ) Ուրեմն դու... սպասիւր... սպասիւր... մտքերս շփոթւում են:

ՌՈՒԲԷՆ

Ես շատ, շատ մեղաւոր եմ նրա առաջ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ռուբէն, դու պէտք է ամեն բան անես, ես պէտք է բոլորը իմանամ: Որտե՞ղ է նա այժմ:

ՌՈՒԲԷՆ

Ձգիտեմ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Դու գիտես... ճրտեղ:

ՌՈՒԲԷՆ

Նա գնացել է, այստեղ չէ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ինչո՞ւ:

ՌՈՒԲԷՆ

Հիւանդ մի ընկերուհու մօտ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Սուտ է... ինչո՞ւ... ինչո՞ւ...

ՌՈՒԲԷՆ

Ի՞նչ ես ուզում իմանալ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ո՞ր է նա, ինչո՞ւ է գնացել: Ամեն բան... բոլոր, բայց ոչ, սպասիւր... ոչինչ մի ասիլ, ես սկսում եմ հարկաւորալ... սոսկալի մտքեր են գալիս գլուխս... (Կարծես ինքը իւր հետ): Բայց

դու... անկարելի է, ոչ, ոչ... Ռուբէն, դա
անկարելի է: Ասա որ դա անհնար է, որ
ես սխալուում եմ: Դու... դու... (չի կարողա-
նում աւարտել):

ՌՈՒԲԷՆ

(Մտնելով նրան և աշխատելով հանգստացնել), Աշխէն, դու
ի դուր ես քեզ տանջում:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Դու մօտ յարաբերութիւնները մէջ ես եղել նրա
հետ:

ՌՈՒԲԷՆ

Ոչ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Այո և նա այժմ... այո, այո... դու խաբել ես
նրան և այժմ...

ՌՈՒԲԷՆ

Աշխէն...

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Քանի զնում աւելի բորբոքած): Դա զգւելի է, զգւելի
է մտածել անգամ: Դու խաբել ես նրան և
ինձ և էլ ում... Ասա, ասա, որ այդ ճշմա-
րիտ չէ, որ ես սխալուում եմ, որ իմ են-
թադրութիւնս լիկ իմ վառ երեակայութեան
արդիւնք է... Դէ, մի բան ասա... խօսիր...

ՌՈՒԲԷՆ

Ես քեզ, միայն քեզ եմ սիրել... այն, ինչ եղել
է, եղել է մինչև քեզ հանդիպելս... իսկ քեզ
տեսնելու օրից այլ ես ոչ մի կին դոյութիւն
չէ ունեցել ինձ համար:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Իսկ մինչ այդ... մինչ էս:

ՌՈՒԲԷՆ

Այդ մի հարցնիլ... դա քեզ չի վերաբերում:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Մի քանի վայրկեան լուռ է, լաւ չի ըմբռնում, ձեռքով շոյում է
մազերը, աչքերը մի կէտի, ճիզ է անում հակառակ):
Ուրեմն ուղիւ է... և այն աղջիկը եկել էր...

Ինչո՞ւ էր եկել այն աղջիկը:

ՌՈՒԲԷՆ

Նա էր ուղարկել:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Բայց դու ասացիր, որ նա այստեղ չէ, Ռուբէն,
առանց ստի: Եթէ հոյն իսկ այդ ճշմար-
տութիւնը խորտակելու լինի քո, իմ կեան-
քը, երջանկս, թիւնը... առանց ստի... առանց

ՌՈՒԲԷՆ

(Վճռում է): Նա այստեղ է:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Այստեղ է:

ՌՈՒԲԷՆ

Նա այստեղ է և սլառկած է մի մանկաբարձու-
հու մօտ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(ձշալով): Ա... (Մեքենաբար նա վազում է դեպի աթոռը, որի վրայ ընկած են գլխարկն ու վերարկուն, յանկարծ կանգ է առնում կարծես մոռանալով, թէ ի՞նչ էլ ուզում անել. նույնիսկ է Ռուբէնին անմիտ աչքերով):

ՌՈՒԲԷՆ

(Սառած նայում էր նրա ետեւից, ուշքի է գալիս ու արագ մօտե-
նում): Աշխէն, Աշխէն, ի՞նչ ես ուզում անել:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Չգիտեմ:

ՌՈՒԲԷՆ

Լսիր ինձ, հաւատա՛... Ես գուցէ մեղաւոր եմ
նրա առաջ, մեղաւոր եմ ամբողջ աշխարհի
առաջ, բայց քո վերաբերմամբ ես անմեղ
եմ... Ես սիրում եմ քեզ, և էլ ուրիշ ոչ մի
կին գոյութիւն չունի ինձ համար: Առանց
քո սիրոյ, առանց քեզ ես մի ընդհանուր անգամ
չեմ շարունակի ապրել: Գիտեմ, որ մար-
դիկ կմեղադրեն ինձ, կանուանեն ստոր գայ-
թակղեցնող:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Ուշքի գալով): Լսիր, ի սէր Ասածոյ, լսիր, էլ ոչ
մի խօսք: Ապրել ես նրա հետ, ձանձրա-
ցել, այժմ էլ ինձ... ինձանից էլ կը ձանձրա-
նաս և մի երբորդը, ապա չորբորդը... Բա-
ւական է, լսիր: (Ընկնում է աթոռի վրայ և ձեռնե-
րով ծածկում դէմքը):

ՌՈՒԲԷՆ

Աշխէն... (Ընկնում է ծնկաչոք նրա առաջ, գրկում ծնկները):
Խնայիր, լսիր և ապա դատիր: Ես... ես...

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ դու այդ արիր: Ինչո՞ւ: Ես խեղդ-
ւում եմ... ես անկարող եմ: (Մինչև հիմայ զու-
սւած, այլ ևս անկարող լինելով դառել, հեկեկում է:
Հոռութիւն):

ՌՈՒԲԷՆ

(Վեր է կենում, ջրի շէնջ ջուր է լցնում և արագ մօտենում):
Աշխէն, Աշխէն, հանգարուիր... խմիր...
Թող այս քանի օրը անցնի, և այլ ևս եր-
բէք չես լսիլ նրա անունը: Մենք այնպէս
բաղդաւոր կլինինք, ես և դու, ոչ ոք այլ
ևս արգելք չի լինի մեր երջանկութեանը:
Մի քանի օրից նա դուքս կգայ... և արդէն
ամեն բան վերջացած կլինի մեր մէջ... իմ
անմիտ վարմունքի հետեանքները ընդմիջու

հարթւած կլինին: Գուցէ լաւ էր, որ այդ-
պէս եղաւ, և միանգամից խզեց այն ծանր,
ըստ երևոյթին, անքակտելի կապը, որ ահա
երեք տարի է կոշմարի պէս ծանրացել է
ինձ վրայ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Կարծես՝ մի քան վճռած՝ բարձրացնում է գլուխը, ցնցում, ահա-
մայ նեարդային կերպով ուղղում է մազերը և արագ ոտքի
կանգնում): Դու պարտական ես ամուսնանալ
նրա հետ. Այդ քո սրբազան պարտականու-
թիւնն է:

ՌՈՒԲԷՆ

Ինչո՞ւ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Նա քո զաւակի մայրը պիտի լինէր:

ՌՈՒԲԷՆ

Բայց ի՞նչ կեանք կը լինի նրա կեանքը, չէ՞ որ
ես իմ ատելութեամբ կթունաւորեմ նրա
ամեն մի ժամը, ամեն մի բոպէն:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Իսկ երբ վերցրիր նրան, ի՞նչ էիր մտածում այն
ժամանակ:

ՌՈՒԲԷՆ

Ոչինչ... ոչինչ չէի մտածում: Այն ժամանակ
ես կորցրել էի մտածելու ընդունակու-
թիւնս: Ինձ զեկաւարում էր կիւքը և ոչ

սէրը... Նա ինձ հասցրեց այդ անասնային
դրութեան և ես պատասխանատու չեմ իմ
արարքները համար:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Դու պէտք է պատասխանատու լինես քո ա-
րարքները համար: Եթէ մէկը, ինքնամոռա-
ցութեան հոսած կամ հարբած, սպանու-
թիւն է գործում, նա չի ազատուում պատ-
ժից: Յանցանքը գործած է, և պէտք է
կրես պատիժը:

ՌՈՒԲԷՆ

Հաւ, մի բոպէ ենթադրենք, որ ամեն բանում
ես եմ մեղաւոր և գործել եմ այդ սխալը...
ոճրագործութիւնը... ինչ անուն ուզում էք
տուէք: Դուք ուզում էք ինձ պատժել պ-
մուննացնելով նրա հետ... ինչո՞ւ... Ինձ
բանտ դրէք, տաժանակիր աշխատանք, ի՞նչ,
ի՞նչ կուպէք, բայց ոչ ամուսնութիւն: Ինձ
պատժելու համար ուզում էք ամուսնաց-
նել, բայց միթէ պատիժ է ամուսնութիւ-
նը... Դա մենակ ինձ համար չէ պատիժ,
դա աւելի մեծ պատիժ է նրա համար, որի
համար ինձ պատժում են: Եւ, վերջապէս,
ես վճռեցի հպատակել այդ օրէնք դարձած

մորալին, այդ մի սխալի համար ես որոշեցի զոհել իմ երջանկութիւնը: Ես նրան նախ քան այդ քայլը անելը առաջարկեցի ամուսնութիւն: Բայց ոչ, նա ինձանից սէր էր պահանջում, սէր... հա՛, հա՛, հա՛: Ես գուցէ պարտաւոր եմ հպատակել այն հասարակութեան բարոյական սկզբունքներին, որի հետ ապրում եմ, բայց ոչ ոք ինձ չի կարող հրամայել սիրել կամ ատել... Հասկացիր, Աշխէն, ինչ եղել է, եղել է մինչև քեզ հանդիպելս... ես սիրում եմ, պաշտում եմ քեզ: Դու այնքան միամիտ չես, որ կարծես, թէ մինչև քեզ հանդիպելս ես սուրբ եմ եղել: Դա եղել է շատերից մէկը:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ես պէտք է փախչեմ քեզանից: Պէտք է արհամարհանքով երես դարձնեմ, այդպէս է հրամայում ինձ իմ կրթութիւնը: Բայց ես անկարող եմ այդ անել: Ես սիրում եմ քեզ և այդ սիրոյ ձայնը քնեցնում, լռեցնում է իմ մէջ միւս բոլոր ազնիւ, մաքուր զգացմունքները: Այս ըոպէիս ես արհամարհում եմ քեզ... Բայց սիրում եմ, անկարող եմ պոկել քեզանից: Այդ զգացմունքը այնքան զօրեղ է, որ նա չի հպատակում կամքիս,

ուղեղիս ձայնին: Ես չեմ կարողանում տրամաբանօրէն մտածել: Իմ սէրը ինձ ստրկացրել է: Ռուբէն, ի՞նչ ես արել դու... ինչո՞ւ... (Ընկնում է աթոռի վրայ և ծածկում է դէմքը ձեռքերով):

ՌՈՒԲԷՆ

(Խլում է նրա ձեռքը դէմքից և անթիւ համբոյրներով ծածկում): Ներիր, ներիր քեզ պատճառածս վշտի համար: Ես ոչինչ չը գիտեմ, չգիտեմ երբ, ո՞րտեղ, ի՞նչպէս պատահեց... Ես չեմ աշխատել, օգուտել, չեմ ստել, չեմ խաբել, այլ իրեն-իրեն առանց իմ կամքի... Դուք, կանայքդ, այդ չէք հասկանալ:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Քաւական է, մի խօսիր: Քաւական է, էլ ոչ մի խօսք այդ մասին: Թող ամբողջ աշխարհը արհամարհանքով երես դարձնի ինձանից, ես ոչ ոքի չեմ տալ քեզ: Ես քեզ սիրում եմ... (Ընկնում է նրա գլուխը):

Ռուբէնը, գրկած նրան, մօտեցնում է գահաւորակին և երկուսն էլ նստում են: Մի պահ լռութիւն):

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Վաղո՞ւց է ինչ պառկած է:

ՌՈՒԲԷՆ

Երկրորդ օրն է:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Արդէն:

ՌՌԻԲԷՆ

Այո: (Վեր է կենում յուզած անցնում): Աշխէն, խնդրում եմ, էլ սշինչ մի հարցնիլ: Ես խելքս կորցնում եմ, ես... Եթէ նա... Եթէ նրան մի բան պատահի... (Գուռը բաղխում են):

Ո՞վ է... Ի՞նչ կայ: (Վախեցած):

ԱՂԱԽԻՆ

(Դրսից) Ես եմ:

ՌՌԻԲԷՆ

Ի՞նչ էք ուզում:

ԱՂԱԽԻՆ

Մի պարոն ձեզ է կամենում:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Անցնում է միւս սենյակը):

ՌՌԻԲԷՆ

(Բացելով դուռը): Ո՞վ է, ի՞նչ է ուզում:

ԱՂԱԽԻՆ

Զգիտեմ:

ՌՌԻԲԷՆ

Ասացէք, որ ես չեմ կարող ընդունել... ես հիւսնդ եմ... ես... դուք չէք ճանաչում, ո՞վ է:

ԵՐԻԱՆԴ

Այդ ես եմ:

ՌՌԻԲԷՆ

Դձուք... այդ դժք էք: Խնդրեմ

ԱՂԱԽԻՆ

(Գնում է):

ԵՐԻԱՆԴ

(Առաջ գալով շնորհից), Ես եմ:

ՌՌԻԲԷՆ

Ներս կէք:

ԵՐԻԱՆԴ

(Գունատ, մեռելի նման, ձայնը դողում, նա կանգնած է դռներում, հայեացքը յառած Ռուբէնի վրայ, ներքին յուզմունքից չէ կարողանում ոչինչ ասել):

ՌՌԻԲԷՆ

(Տեսնելով նրան այդ զրութեան մէջ՝ ինքն էլ վախեցած դռնատու է, մի պահ աւերում է ճնշող լուսթիւն, մօտենում է):
 Զեղ ի՞նչ է պատահել: (Ուզում է բռնել ու օգնում է նստել):

ԵՐԻԱՆԴ

(Յաւարդ անբնական բարձր, Հեռացրէք ձեր ձեռքը (դողում է ամբողջ մարմնով):

ՌՌԻԲԷՆ

(Նա-ևս է գնում) Ի՞նչ, ի՞նչ է պատահել:

ԵՐԻԱՆԴ

(Մի քանի քայլ առաջ է գալիս, ու դուժ է խօսել, բայց չի կարողանում ասել, յանկարծ յուսահատ ձիչ է արձակում և յարձակում Ռուբէնի վրայ), Ես կխեղդեմ քեզ:

ՌՈՒԲԷՆ

Դուք խելագարուել էք: (Ես է պահում):

ԵՐԻԱՆԴ

(Նորից ընկճւած), Ի՞նչ էք արել դուք, նա մեռնում է, դուք էք նրան այդտեղ հասցրել... դուք թունաւորել էք նրա կեանքը... ո՞ւմ հետ էք փոխել դուք նրան... դուք մա՞րդ էք, թէ դադան... նա մեռնում է, նա թոյն է ընդունել: Այժմ նա պառկած է հիւանդանոցում... Եթէ նա մեռնի... եթէ մեռնի... (Օրօրելով բռնում է աթոռից և հեծկլտալով ընկնում նրա վրայ):

ՌՈՒԲԷՆ

Ինչե՞ր էք ասում... Ի՞նչ թոյն... ո՞վ ասաց:

ԵՐԻԱՆԴ

(Առա է):

ՌՈՒԲԷՆ

Ինչո՞ւ էք լռել:

ԵՐԻԱՆԴ

(Մի քիչ հանգստացած) Ես մի վատ բան էի նախագգում և կատարւեց... կատարւեց:

ՌՈՒԲԷՆ

Դուք սխալուել էք... այդպիսի բան չկայ... որտեղի՞ց իմացաք:

ԵՐԻԱՆԴ

Եթէ այդ սուտ լինէր:

ՌՈՒԲԷՆ

Բայց ո՞վ ասաց ձեզ, որ թոյն է ընդունել:

ԵՐԻԱՆԴ

Օրիորդ Գայամեանը... Երէկ երեկոյեան, երբ դուրս եկայ ձեր մօտից, ես չկարողացայ հանգստանալ, մի կասկած ընկել էր սիրտս և տանջում էր: Ես սպասեցի մինչև ձեր մօտից նա դուրս եկաւ:

ՌՈՒԲԷՆ

Նա է ձեզ ասել:

ԵՐԻԱՆԴ

Նա:

ՌՈՒԲԷՆ

Երէկ երեկոյեան:

ԵՐԻԱՆԴ

Այո:

ՌՈՒԲԷՆ

(Հանդատացած, ազատ շունչ է քաշում):

ԵՐԻԱՆԴ

Նա այժմ պառկած է հիւանդանոցում: Մօրը խաբել են... Նա թոյն է ընդունել: Այդ դուք էք նրան այդ տեղը հաբցրել... դուք... դուք... ես դեռ երէկ ուղեցի դալ և ձեր երեսին ասել, որ դուք ստոր դաւաճան էք... գարշելի... որ դուք... եթէ նա մեռնի... եթէ մեռնի... Խնչ կանէք դուք, ինչպէս պէտք է ապրէք... Բայց ոչ, դուք այնքան անամօթ էք, որ շուտ կը մոռանաք, կ'ապրէք, ուրիշ սէր կը գտնէք, նրան էլ կը դաւաճանէք և այդպէս մինչև ձեր գարշելի շան հոգին դուրս կը գայ ձեր միջից:

ՌՈՒԲԷՆ

[Զարդթով: Բաւական է, դուրս գնացէք... դուք հարբած էք:

ԵՐԻԱՆԴ

Հարբած... հա, հա, հա... Ես չեմ գնալ... Ես պէտք է ասեմ բոլորը, ինչ հաւաքւել է այս երեք տարւայ մէջ կրծքիս տակ. Դու խեցիբ իմ սէրը... խորտակել ես իմ կեանքը ք" մի բոպէական հաճոյքի համար:

ՌՈՒԲԷՆ

(Զանգահարում է:

ԵՐԻԱՆԴ

Ես ամեն տեղ կը գոռամ, որ դուք ստոր, կեղտոտ մի սողուն էք... որ դուք...

ԱՂԱԽԻՆ

(Մանում է):

ՌՈՒԲԷՆ

Խնդրեցէք այս պարոնին, որ հեռանայ: Նա հարբած է, և ինքն էլ չգիտէ, ինչեր է դուրս տալիս:

ԵՐԻԱՆԴ

Դու խորտակել ես իմ կեանքը... իմ կեանքը...

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Դռնաւոր, գննորդ):

ԵՐԻԱՆԴ

(Նկատելով օրերի դժբախտականին): Իսկ սա ով է: Հա, հա, հա... հա է... հա... հա... հա... այն աղջիկը... Այն աղջիկը, որի պատճառով այժմ մեռնում է... Այն լիբբը...

ՌՈՒԲԷՆ

[Կառաղած յարձակում է նրա վրայ: Ես կ'իսկողեմ այդ շանը:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

[Առաջ գալով և պահելով Ռուբէնին: Երևանդին Խնչ էք ու գում, ով էք:

[Զանգ: Աղախինը գնում է:]

ԵՐԻԱՆԴ

Ի՞նչ եմ ուզում, ^սիլ եմ... Մի խորտակած,
 ջախջախած մարդ, որ եկել է այս պարո-
 նին ասելու, որ նա շատ է ստոր... որ նա
 խլել է իմ կեանքը, իմ երջանկութիւնը իր
 հաճոյքի համար, իսկ երբ ձանձրացել է,
 նորից իր հաճոյքի համար խորտակել է մի
 ուրիշ կեանք, մի կեանք, որ հազար իւր
 կեանքի նման կեանքեր արժէ։ Սա մի սի-
 րուց խենթացած աղջկայ... ձեզ համար...
 հա՛, հա՛... ձեզ համար, այնքան է տանջել,
 որ հասցրել է թոյնի... Նա պառկած է մա-
 համերձ և ու՛ր գիտէ, գուցէ այժմ էլ մեկ-
 նել է իւր ձեռները և այս օձին է փրնա-
 րում, որը ստոր կերպով դաւաճանել է...
 Նա ձեզ էլ կխաբի և ինչպէս մի հնացած
 իր, փողոց կնեւէ... Դուք գիտէ՞ք ով է
 սա, ի՞նչ է սա...

ԱՂԱԽԻՆ

Մի մարդ հարցնում է ձեզ։

ՌՈՒԲԷՆ

Ո՞վ է, ի՞նչ է ուզում։

ԱՂԱԽԻՆ

Նամակ է բերել և անպատճառ ուզում է ձեզ
 տալ։ Այդպէս է հրամայւած։

ՌՈՒԲԷՆ

Թող գայ։

ԱՂԱԽԻՆ

|Ձեռքով կանչում է։

ՆԱՄԱԿԱՅԵՐ

(Դռներում)։ Դ՞ռք էք պարոն Ռուբէն Սարգսեանը։

ՌՈՒԲԷՆ

Ես։

ՆԱՄԱԿԱՅԵՐ

Ի՞նչ պատուիրել են անձամբ ձեզ տալ։

ՌՈՒԲԷՆ

Ունե՞ց է։

ՆԱՄԱԿԱՅԵՐ

Ես չգիտեմ։

ՌՈՒԲԷՆ

Հաւա՛ (Վերցնում է նամակը)։

ՆԱՄԱԿԱՅԵՐ

Եւ այս։ |Տալիս է մի փոքրիկ կապոց|

ՌՌԻԲԷՆ

Վերցնում է նամակը և կապոցը, փող է տալիս նամակաբերին:

ՆԱՄԱԿԱԲԵՐ

Քնում է:

ՌՌԻԲԷՆ

Անցնում է դէպի աւանացէն: առաջ կապոցն է բացում ցնցւում է, տեսնելով ատրճառակը, վախեցած շուրջն է հայում և ծածուկ զրպանը դնում, բանում է նամակը, ձեռները դողում են, նեարդային կերպով պատուում է ծրարը, մի քանի վայրկեան լուռ հայում է, գունատ, հազիւ է կանգնում ոտի վրայ, ձեռքը թուլացած ընկնում է:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Որը մինչայդ հետևում էր նրան, առաջ է գալիս և բռնում ձեռքը):
Ի՞նչ, ի՞նչ է:

ՌՌԻԲԷՆ

(Լուռ է):

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

(Խում է նամակը Դիակը սուռն ստորան: Գիշերը արիւնաքամ է եղել: Ուղարկում եմ այս փոքրիկ իւրը: Դուք գուցէ չունիք: Ատամներէ տակ սղմում է հերքին շրթունքը, որ չը ճշայ. աչքերը փակ, մի վայրկեան լուռ):

ՌՌԻԲԷՆ

Քարացած է նոյն տեղում, աչքերը անբնական չափ մի կէտի:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Կարծես անգիտակցաբար, Մեռում... և դու... Մենք... մենք... ես և դու... քեզ համար... ես քեզ սիրում եմ... Խեղադրի պէս անհաստատ քայլերով զիմում է դէպի ննջարանը, դռներում կանգ է առնում, նայում է մերթ օրերդ Գանահանին, մերթ Երևանդին, որը պատի տակ կարծես մի բան նախազգալով կուչ է եկել: Երևանդ, հերիւր, հերիւր ինձ, ի՞թէ կարող ես:

ԵՐԻԱՆԴ

Կարծես խոր քնից սթափւած: Նա մեռում:

ՌՌԻԲԷՆ

Աշխէնին: Ես սիրում եմ քեզ: Թող հազար կեանք ոչնչանայ... ինձ ի՞նչ: Սրագ անցնում է միւս սենեակը, և իսկույն լսում է ատրճառակի ձայնը:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Ա... Մի վայրկեան սարսափած, կարծես չհասկանալով ինչ կատարեց. թափւելով ուզում է գնալ, մի երկու քայլ անում է և այլ ևս չէարդանալով առաջ գնալ, ծնկները ծալւում են, և ընկնում է զրասեղանի մօտ յատակի վրայ: Ի՞նչ է... Երևանդին: Նայեցէք, գնացէք:

ԵՐԻԱՆԴ

Լուռ կանգնած էր արձանի պէս. յանկարծ արագ անցնում է միւս սենեակը:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Վեր է կենում, աչքերը յառած են դռանը, ուր ծածկեց Երևանդը:

ԵՐԻԱՆԴ

Ներս է մտնում, դռներում մնում կանգնած:

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Կամաց: Դէ...

ԵՐԻԱՆԴ

Ուղիղ քունքին: (Զլխով նշան է անում, գլխիկը դնում է
դեպի դուրս):

ՔԱՆԱՆԵԱՆ

Մեռաւ...

ԵՐԻԱՆԴ

Մեռաւ:

Վ ա Ր ա զ ո յ Ր

Վ Ե Ր Ջ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0347163

42029

